

BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNING PEDAGOGIK TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISHNING BUGUNGI HOLATI

Abdullayev Madaminbek Baxtiyor o‘g‘li

Maktabgacha va maktab ta‘limi

vazirligi bosh mutaxassisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada bugungi kunda oliy ta‘lim muassasalarida bo‘lajak o‘qituvchilarning pedagogik tayyorgarligini takomillashtirishning bugungi shart-sharoitlari xususida so‘z boradi. Shuningdek, mazkur maqola mavzusi yuzasidan tegishli ilmiy va rasmiy adabiyotlar umumlashtirilib mavjud muammo yuzasidan tegishli taklif va tavsiyalar keltiriladi.

Kalit so‘zlar: Bo‘lajak o‘qituvchilar, pedagogik mahorat, ta‘lim, zamonaviy ta‘lim texnologiyalari.

Абстрактный. В данной статье говорится о современных условиях совершенствования педагогической подготовки будущих учителей в высших учебных заведениях. Также обобщена актуальная научная и официальная литература по теме данной статьи и даны соответствующие предложения и рекомендации по существующей проблеме.

Ключевые слова: Будущие учителя, педагогическое мастерство, образование, современные образовательные технологии.

Abstract. This article talks about the current conditions for improving the pedagogical training of future teachers in higher education institutions. Also, relevant scientific and official literature on the topic of this article is summarized and relevant suggestions and recommendations are given on the existing problem.

Key words: Future teachers, pedagogical skills, education, modern educational technologies.

KIRISH

Ma‘lumki, bo‘lajak o‘qituvchining kelgusi kasbiy faoliyati uchun nazariy tayyorgarlik amaliy tayyorgarlik bilan bir qatorda pedagogik faoliyatga tayyorgarlikning muhim komponentlaridan biri hisoblanadi. Nazariy tayyorgarlik o‘z ichiga psixologik-pedagogik bilimlarni egallashni, aqliy ko‘nikmalarni rivojlantirish,

didaktik bilimlarni nazariy jihatdan o'zlashtirishini kiritadi. Xususan aksiologik yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik tayyorgarligini takomillashtirish keng xajmli nazariy materiallarni bilish, tahlil qilish, unga nisbatan tanqidiy fikrlash kabi nazariy tayyorgarlikni o'z ichiga oladi.

Shuningdek, nazariy bilimlarni amalda qo'llay olish bo'yicha amaliy tayyorgarlik muhim rol o'ynaydi. Bo'lajak o'qituvchilarning amaliy faoliyatiga kirib borishlarining o'ziga xosligi, ko'p qirraliligi, murakkabligi butun o'quv jarayoniga mos tayyorgarlikni talab etadi. Bu tayyorgarlikning bir necha shakllarni ajratish mumkin: turli fanlarni o'rganish davomida egallanadigan bilimlarni integratsiyalashga, talabalarning kasbiy tayyorgarligida pedagogik jarayon metodikasi, texnologiyasining o'rnini aniqlashga imkon beruvchi bilimlar tizimi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Respublikamiz olimlaridan A.Aduqodirov, B.Abdullayeva, U.Begimqulov, B.Ziyomammedov, R.G. Isyanov, N.A. Muslimov, O'.Q. Tolipov larning ilmiy ishlarida bo'lajak o'qituvchilarning didaktik tayyorgarligini takomillashtirish, ta'lim jarayoniga aksiologik yondashuvni tatbiq etishning konseptual asoslari tadqiq etilgan.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Ta'limiy va tarbiyaviy ishga amaliy tayyorgarlikni shakllantirishda "Tarbiyaviy ishlar metodikasi" fani alohida o'rin egallaydi va talabalarning nazariy va amaliy tayyorgarligi o'rtasidagi bog'lovchi fan hisoblanadi [1].

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 27-fevraldagi "Pedagogik ta'lim sohasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" PQ-4623-son qarorida O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi bilan birgalikda pedagogik amaliyot davrida talabalarga dars berishlari uchun barcha zaruriy shart-sharoitlar yaratilishini ta'minlash vazifalari belgilab berilgan [2].

Bugungi kunda ta'lim-tarbiya jarayonlari ishtirokchilari uchun kuyilayotgan zamonaviy talablar pedagogik jarayonlarni loyixalashtirish va sub'yektlar faoliyatini rejalashtirish, tashkil etish va takomillashtirishda uzluksiz ta'lim tizimi komponentlarining uzaro alokadorligi va bog'likligi, integrativ tabiati kabi kator uziga xos xususiyatlarini inobatga olish; mazkur tizimda innovasion va xamkorlikdagi faoliyatni rejalashtirish, tashkil etish va takomillashtirish uchun shart-sharoitlar yaratish, ... , buyicha mavjud muammolarni bartaraf etishni nazarda tutadi [3].

Tadqiqotda bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik tayyorligi ularning shaxsiy va kasbiy muhim sifatlarini shakllantirish bosqichlarini didaktik integratsiyalash hamda tashkiliy-funksional imkoniyatlarini divergent va konvergent tafakkur shakllariga bosqichma-bosqich adaptiv uyg'unlashtirish asosida takomillashtirilgan.

M.V.Yedrenkina fikricha, kasbiy tayyorgarlik- bu ilmiy bilimlar, ko'nikmalar, malakalar va zarur shaxsiy-kasbiy sifatlarni o'zlashtirish jarayoni va uning natijasidir [4].

Demak, bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik tayyorligi ularning shaxsiy va kasbiy muhim sifatlarini shakllantirish va rivojlantirish bilan bevosita bog'liq.

O'qituvchining shaxsiy sifatlari - mehnatsevarlik, ishga ijodiy yondashish, mustaqillik, kamtarlik, yuksak madaniyatlilik, epchilik, hozirjavoblik, vazminlik, mas'uliyatlilik, sinchkovlik, qat'iyatlilik, batartiblik, sabotlilik, tirishqoqlik, ijrochilik, vijdonlilik, xolislik, har tomonlama bilimdonlik, kuzatuvchanlik, xushmuomalalik, talabalarni sevish va ular shaxsini hurmat qilish va boshqalar [5].

O'qituvchilik kasbi ham shaxsiy ham kasbiy sifatlarga ega ijtimoiy-pedagogik hodisa. Uni aniq tashkil qilish, talaba-yoshlar bilim olish jarayonini, ularning ehtiyojlari, qiziqishlari, motivlari, maqsadlari, amalga oshirish shakllarini to'g'ri yo'naltirish pedagogik mahoratning shakllanishi uchun muhim ahamiyatga ega. Har qanday faoliyat singari, pedagogik faoliyat ham maxsus tayyorgarlik (ma'lumotlilik), tajriba, ixtisoslik bo'yicha bilimga ega bo'lishini talab etadi.

Bo'lajak o'qituvchining o'z kasbiy faoliyatini amalga oshirishi uchun quyidagi shaxsiy sifatlar zarur: ijodkorlik, texnik fikr yuritish, o'z kuchiga ishonish, o'z kasb mahoratini tinmay oshirib borish, jarayonlarni emosional-qat'iylik bilan boshqara bilish, kasbiy kompetensiyaning yuzaga chiqishi natijalari shular jumlasidandir. Muhim kasbiy sifatlarga mas'uliyat, ishonchlilik, kirishimlilik, xamkorlik kobiliyati, mustakil karor kabul kilish kobiliyati kiradi.

Barcha kasbiy va shaxsiy sifatlar dinamik xususiyatga ega bo'lib, doimiy shakllanib va rivojlanib boradi. Ularning shakllanish ketma-ketligi domiy ir-birini taqazo qilib boradi. Xar bir bosqich yelementlari o'zaro bog'langan, integratsiyalashgan ko'rinishda bo'ladi. Kasbiy va shaxsiy sifatlarni shakllantirish bosqichlarini didaktik integratsiyalash kasbiy va shaxsiy sifatlarni shakllantirish bosqichlarining bog'lanishlarini - didaktik integratsiya va didaktik sintez darajasida masalalarni xal qiladi.

XULOSA

Didaktik integratsiya – murakkab funksiyani bajaradi. Didaktik integratsiya ta’lim jarayonining barcha tarkibiy qismlarini (uning maqsadlari, mazmuni, usullari, shakllari va ta’lim vositalari) integratsiyasini ko‘zda tutadi. Ya’ni, bo‘lajak o‘qituvchilarning pedagogik tayyorligini ularning shaxsiy va kasbiy muhim sifatlarini shakllantirish bosqichlarini didaktik integratsiyalash asosida takomillashtirishda jarayonning barcha elementlari qamrab olinadi.

Yuqorida aytilganidek tadqiqotda bo‘lajak o‘qituvchilarning shaxsiy va kasbiy sifatlarining tashkiliy-funksional imkoniyatlarini divergent va konvergent tafakkur shakllariga bosqichma-bosqich adaptiv uyg‘unlashtirish asosida ularning pedagogik tayyorligi takomillashtirildi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1.. Козырева О. А. Контрольно-измерительные материалы курса «Методика воспитательной работы»: учебно-методическое пособие для студентов-бакалавров направления подготовки «050100 – Педагогическое образование», профиля – «Физическая культура». Новокузнецк: КузГПА, 2013. 4 с. ИСБН978–5–85117–741–5.

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 27 fevraldagi “Pedagogik ta’lim sohasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” PQ-4623-son qarori

3. Raximov Z. Ta’lim islohotlarini amalga oshirishda pedagogda mujassam bo‘lishi zarur bo‘lgan kasbiy sifatlar. Zamonaviy ta’lim / Sovremennoye obrazovaniye. 2022, 5 (114). 25-32-b.

78. Djurayev R.X., Turgunov S.T., Nazirova G.M., Pedagogika. Toshkent. 2013 y. 90 b.

4. Едренкина М.В. Профессионально-ориентированная подготовка будущих учителей технологии в процессе решения задач по общетехническим дисциплинам. [Текст]: дис....канд.пед.наук:/13.00.02. Москва, 2005.- 179с.